

PERCEPCIJA SOCIJALNE NEPRAVDE, STRUKTURA VRIJEDNOSTI, POSLJEDICE RATA I RELIGIOZNOST KAO PREDIKTORI DEVIJANTNIH PONAŠANJA MLADIH

Olja Družić Ljubotina

Studijski centar socijalnog rada

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Damir Ljubotina

Odsjek za psihologiju

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

SAŽETAK

Rezultati u ovom radu predstavljaju jedan segment šireg istraživanja (Družić Ljubotina, 2004) koji se bavio percepcijom socijalne nepravde, vrijednostima i faktorima uspjeha u životu u mladima iz područja različito zahvaćenih ratnim zbivanjima u Hrvatskoj. Istraživanjem je bilo obuhvaćeno 1118 srednjoškolaca iz 14 srednjih škola u 8 gradova i manjih mjesta u Hrvatskoj. Cilj istraživanja bio je ispitati odnos između pojedinih prediktora (spol i dob ispitanika, obiteljski uvjeti i školski uspjeh, vrijednosti, religioznost, utjecaj rata, očekivanja, percepcija socijalne nepravde) i devijantnog ponašanja kao kriterijske varijable. Provedena je multivarijatna hijerarhijska regresijska analiza pri čemu je korišteno sedam skupova prediktorskih varijabli. Rezultati hijerarhijske regresijske analize ukazuju da korišteni skup varijabli omogućuje relativno visoku predikciju rezultata na Upitniku devijantnog ponašanja ($R = 0,645$; $p < 0,001$). Svih sedam korištenih skupova varijabli objašnjava 41,6% varijance u kriteriju, što se može smatrati zadovoljavajućom prediktivnom valjanošću, pri čemu se kao najznačajniji skup prediktorskih varijabli mogu izdvojiti vrijednosti. Kao značajni prediktori pokazali su se: muški spol, lošiji školski uspjeh, izražene hedonističke vrijednosti, niže tradicionalne i samoaktualizacijske vrijednosti, niži rezultat na dimenziji obredne religioznosti, veća percipirana nepravda u obitelji, veća percipirana nepravda u školi i veća percepcija toleriranja socijalnih devijacija od strane društva.

Ključne riječi: prediktori devijantnog ponašanja, mladi, percepcija socijalne nepravde, vrijednosti, religioznost

1. UVOD

Mnogo je istraživanja koja su se bavila predikcijom devijantnog ponašanja. Neki od najčešće izdvojenih prediktivnih faktora su muški spol, život u urbanoj sredini, loša školska postignuća, različita problematika unutar obitelji, itd.. Na tragu navedenog Williams, Ayers i Arthur (1997, prema Bašić, 2000) kao rizične čimbenike devijantnog ponašanja izdvajaju: rizične čimbenike povezane sa školom (školski neuspjeh, siromašno akademsko postignuće, disciplinski problemi, nedostatna privrženost školi), rizične čimbenike u obitelji (problemi u obitelji, obiteljski konflikti, obiteljska povijest visokorizičnog ponašanja, neadekvatna ponašanja roditelja kao modela), rizične čimbenike u zajednici (kronično nasilje u zajednici, siromaštvo: ekonomska deprivacija, kvaliteta stanovanja, zdravstvena skrb, škole).

Fraser (1997) s aspekta ekološke i multisistem-ske perspektive postavlja model zaštitnih i rizičnih čimbenika koji mogu utjecati na poteškoće u djetinjstvu, te se reflektirati na budućnost osobe. Rizik za razvoj poremećaja u ponašanju, kao i protektivni faktori identificirani su unutar pojedinca, u obitelji ili školskoj sredini, te u širem socijalnom okruženju. Unutar pojedinca rizični čimbenik je muški spol, te biomedicinski problemi kao što je npr. hiperaktivnost, a zaštitni čimbenici su samopoštovanje, viši stupanj inteligencije, kompetentnost u normativnim ulogama itd. Na sistemskoj razini obitelji i škole rizični faktori odnose se na loše roditeljske/partnerske odnose, zlostavljanje djece, postojanje psihopatologije u roditelja i dr. Zaštitni čimbenici su pritom postojanje podrške i brige od strane roditelja, podržavajući odnos nastavnika i dr. Gledajući razinu šireg socijalnog okruženja Fraser